

Budsjett på 1-2-3

Kortversjon av kommunedirektørens
forslag til
budsjett 2025 og
handlingsplan 2025-2028

RINGERIKE
KOMMUNE

nærmest det meste

Innhold

Leseveiledning av handlingsplanen.....	4
Budsjettvedtak	7
Forutsetninger for handlingsplan 2025-2028	15
Økonomiske utfordringer i perioden 2025-2028.....	18
Hovedtallene i budsjettforslaget.....	20
Økonomisk utvikling i planperioden	23
Investeringer i økonomiplanen	27
Kommunens tjenesteområder	28
Tilskuddsliste	40

Kommunedirektørens forslag budsjett 2025 og handlingsplan 2025 — 2028

Ringerike Kommune

Leseveiledning av handlingsplanen

For å gjøre budsjettet og handlingsplanen lettere å lese, har vi laget en leseveiledning som vi håper kan være nyttig når du nå skal lese planen for de neste fire årene.

Hvert år vedtar kommunestyret et budsjett for det kommende året, sammen med en fireårig handlingsplan. Handlingsplanen viser hvilke tiltak som planlegges gjennomført opp mot de målene og satsningsområdene kommunen har satt.

Hva inneholder handlingsplanen?

Handlingsplanen beskriver dagens økonomiske situasjon. Både mål og prioriteringer i perioden blir beskrevet med et kort- og langsiktig perspektiv. Investeringsplanen viser kommunens 4-årige investeringsplan, men også en 10-årsplan for de prosjektene vi er kjent med vil fortsette i årene etter inneværende handlingsplan.

Innledningsvis vil du lese om kommunedirektørens vurdering av planperioden. Videre vil du finne informasjon om sentrale temaer som:

- Medarbeidere og organisasjon
- Befolkningsutvikling
- Folkehelse
- Planstrategi
- Klimabudsjett
- Økonomi – status, forutsetninger og utfordringer
- Driftsbudsjett
- Investeringer
- Vedlegg

Under sektorene vil du finne informasjon om:

- Om sektor, utfordringer, ønsket utvikling og prioriterte tiltak samt målsettinger
- Driftsbudsjett med endringer
- KOSTRA-analyser og sammenligninger med andre kommuner

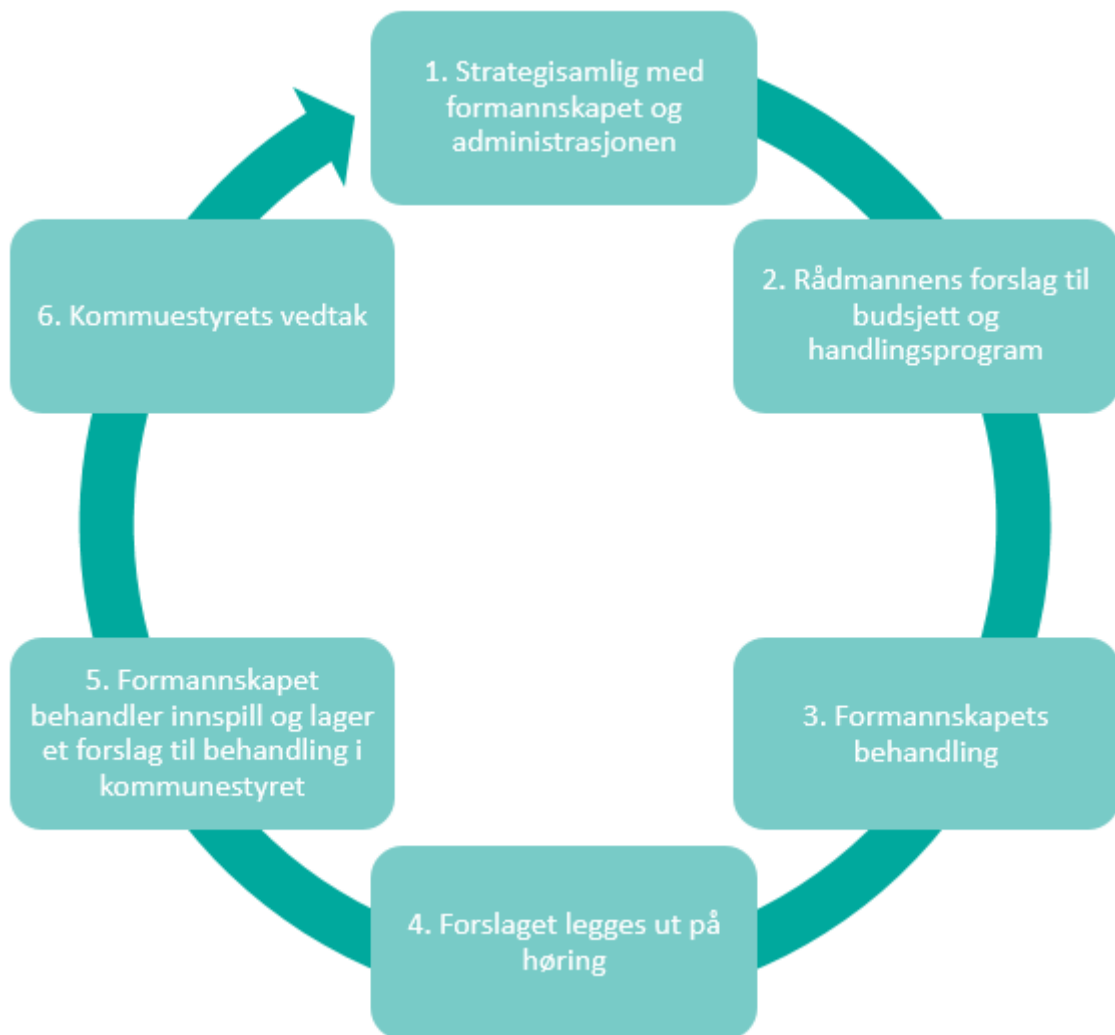
Det er knyttet vedlegg til handlingsplanen og disse er:

- Leseveiledning
- Politiske vedtak som er innarbeidet i handlingsplanen
- Ønskede tiltak som ikke er innarbeidet i handlingsplanen
- Tilskuddsliste
- Selvkost
- Link til Kommunebarometeret
- Link til Kommuneplanens samfunnsdel
- m.m.

Budsjettprosessen

Det vedtatte budsjettet for det kommende året er bindende, mens økonomiplanen er retningsgivende.

Budsjettprosessen kan kort oppsummeres ved denne kretsen:

Begrepsbruk i budsjettet

Opprinnelig budsjett er den budsjettammen enhetene starter med ved årets begynnelse.

Budsjettendring kan være både administrativ og politisk besluttet. De administrative endringene vil kunne gjøres innenfor en sektor, det endringen som ikke er av prinsipiell betydning. Når en endring skal flyttes mellom sektorer, og det er av prinsipiell betydning må det fattes et politisk vedtak før endringen kan gjennomføres.

Revidert budsjett er et resultat av opprinnelig budsjett +/- budsjettendring. Det er i all hovedsak denne budsjettversjonen det jobbes igjennom året.

Vedtatt budsjett er utgangspunktet for budsjettprosessen. Det er det budsjettet som ble politisk vedtatt i behandlingen av forrige budsjett og handlingsplan. Alle tiltak som påvirker budsjettammen er beskrevet i dokumentet enten ved tall og tekst, eller bare med tall.

Tekniske justeringer i budsjettet benyttes for å justere for lønnsvekst, og rammekorreksjoner som innebærer flytting av budsjetter mellom ansvar, enheter eller sektorer.

Budsjettvedtak

Kommunedirektørens forslag til vedtak budsjett 2025 og HP 2025-2028

HP 2025-2028

1. Fremlagte forslag til HP 2025-2028 for Ringerike kommune godkjennes, med de føringer og premisser som fremgår av dokumentet.

Driftsbudsjett 2025

2. Driftsbudsjettet for 2025 vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag i skjema etter forskriftens §5-4 første ledd - bevilgningsoversikt drift, med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.

3. Nettobevilgninger til tjenesteområdene vedtas i samsvar med kommunedirektørens forslag etter forskriftens §5-4 annet ledd, bevilgningsoversikt drift pr budsjettområde med de endringer som følger av kommunestyrets vedtak.

4. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele budsjetttrammene ned til den enkelte sektor i henhold til den administrative lederstruktur.

5. Kommunedirektøren gis fullmakt til å fordele lønnsvekst og pensjonsjusteringer, når disse blir kjent, på de enkelte tjenesteområdene i henhold til sentral avsetning.

6. Kommunedirektøren gis fullmakt til å gjøre administrative budsjettjusteringer ved organisasjonsendringer på tvers av rammeområdene dersom disse ikke har resultatmessig konsekvens.

7. Kommunedirektøren gis i medhold av Kommuneloven § 13-1, 7 ledd fullmakt til å inndra og omdisponere stillinger som et ledd i gjennomføring av vedtatte økonomiske rammer.

Disposisjonsfond

8. Det avsettes netto 44 millioner kroner til disposisjonsfond i 2025.

Investeringsrammer

9. Investeringsbudsjettet for 2025 vedtas i samsvar med de tiltak og den finansiering som fremgår kapittel for investeringsbudsjettet, jf skjema etter forskriftens §5-5 - Bevilgningsoversikter investering, med de endringer som følger av politisk vedtak.

Lån

10. Ringerike kommune tar opp inntil 160 143 000 kroner i lån til finansiering av de investeringsprosjekter som det vedtatte budsjett forutsetter gjennomført i 2025, jf. kommunelovens §14-15 første ledd og kirkelovens § 15 sjette ledd. Avdragstid vurderes på bakgrunn av kommunestyrets vedtak vedrørende avdrag på lån, dog slik at krav om minimumsavdrag oppfylles. Kommunedirektøren

gis fullmakt til å velge finansieringskilde og akseptere øvrige lånevilkår. Kommunedirektøren gis anledning til å refinansiere alle lån i låneporteføljen til Ringerike kommune som krever det i budsjettåret 2025, og står fritt til å betale budsjetterte avdrag på de lån en finner formålstjenlig, uavhengig av opprinnelig vedtak.

11. Ringerike kommune tar opp lån til videre utlån i Husbanken (startlån) inntil 100 millioner kroner, jf. kommunelovens § 14-17. Kommunedirektøren gis fullmakt til å akseptere øvrige lånevilkår.

Skatt

12. Skatt på inntekt og formue for 2025 fastsettes etter den maksimalsats Stortinget fastsetter.

13. I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skal det skrives ut eiendomsskatt på alle faste eiendommer i hele kommunen.

a) Den generelle skattesatsen som skal gjelde for de skattepliktige eiendommer settes til 4 promille. I medhold av eiendomsskatteloven § 12 bokstav a differensieres satsene ved at den skattesats som skal gjelde for bolig- og fritidseiendommer settes til 2,5 promille med et bunnfradrag på 400 000 kroner.

b) Eiendomsskatten betales i tre terminer.

c) Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benyttes kommunens eiendomsskattevedtekter.

d) Nye boliger fritas for eiendomsskatt i 2 år

e) Lokal reduksjonsfaktor på 30 prosent som i vedtak desember 2022 ble satt til å gjelde kun "næringseiendom" skal fra og med 2025 gjelde alle eiendommer.

Gebyrer, avgifter og brukerbetaling

14. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger fastsettes ut ifra de til enhver tid gjeldende lover, forskrifter og retningslinjer.

15. Gebyrer, avgifter og brukerbetalinger for 2025 vedtas i tråd med "Prisliste kommunale tjenester".

16. Nye gebyrer, avgifter og brukerbetalinger gjøres gjeldende fra 1. januar 2025 dersom ikke annet er fastsatt.

Mål og resultatkrav

17. Mål og resultatkrav for tjenesteområdene fastsettes i samsvar med budsjettdokumentet.

Annet

18. Driftstilskudd til Ringerike kirkelige fellesråd for 2025 settes til 25 000 000 kroner. Investeringsstilskudd settes til 7 000 000 kroner.

19. Ordførers godtgjørelse settes til 100 prosent av stortingsrepresentanters godtgjørelse. Varaordførers godtgjørelse settes til 76,5 prosent av ordførers godtgjørelse. Øvrige folkevalgtes godtgjørelse følger kommunens godtgjøringsreglement.

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Rammetilskudd	-988 736	-1 007 001	-1 007 001	-1 007 001	-1 122 534	-1 115 051	-1 115 110	-
Inntekts- og formuesskatt	-1 025 429	-1 118 344	-1 118 344	-1 118 344	-1 157 882	-1 172 127	-1 172 802	-
Eiendomsskatt	-70 121	-72 000	-72 000	-72 000	-69 000	-69 000	-69 000	-69 000
Andre generelle driftsinntekter	-20 561	-19 900	-19 900	-19 900	-20 000	-20 000	-20 000	-20 000
Sum generelle driftsinntekter	-2 104 847	-2 217 245	-2 217 245	-2 217 245	-2 369 416	-2 376 178	-2 376 912	-
								2 376 788
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 917 088	1 953 475	1 977 245	1 977 245	2 078 933	2 083 161	2 084 361	2 089 083
Avskrivninger	170 868	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000
Sum netto driftsutgifter	2 087 956	2 126 475	2 150 245	2 150 245	2 251 933	2 256 161	2 257 361	2 262 083
Brutto driftsresultat	-16 890	-90 770	-67 000	-67 000	-117 482	-120 017	-119 551	-114 705
Renteinntekter	-44 485	-42 800	-42 800	-42 800	-50 300	-50 300	-50 300	-50 300
Utbytter	-42 621	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000	-40 000
Gevinster og tap på finansielle omløpsmidler	-22 444	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Renteutgifter	138 744	163 301	163 301	163 300	174 800	168 000	168 000	168 000
Avdrag på lån	162 193	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000	165 000
Netto finansutgifter	191 387	236 501	236 501	236 500	240 500	233 700	233 700	233 700
Motpost avskrivninger	-170 868	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000
Netto driftsresultat	3 629	-27 270	-3 499	-3 499	-49 982	-59 317	-58 851	-54 005
Disponering eller dekning av netto driftsresultat								
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne driftsfond	46 015	17 845	17 845	17 845	20 458	23 823	23 359	18 515
Bruk av bundne driftsfond	-31 343	-14 346	-14 346	-14 346	-14 476	-14 506	-14 508	-14 510
Avsetninger til disposisjonsfond	0	23 770	0	0	44 000	50 000	50 000	50 000
Bruk av disposisjonsfond	-18 301	0	0	0	0	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk i driftsregnskapet	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-3 629	27 270	3 499	3 499	49 982	59 317	58 851	54 005
Fremført til inndekning i senere år (merforbruk)	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt drift etter § 5-4 andre ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Folkevalgte og revisjon	13 906	12 279	12 393	12 393	12 482	12 482	12 482	12 482
Administrasjon og fellestjenester	100 487	88 167	93 988	93 988	95 934	90 114	90 934	88 814
Strategi og utvikling	67 316	67 182	71 262	71 262	73 192	73 192	71 692	70 692
Utdanning og familie	812 327	802 174	849 315	848 842	865 603	865 542	865 542	865 542
Helse og omsorg	894 323	883 167	949 210	949 683	932 852	930 688	930 688	930 688
Teknisk, kultur og idrett	250 409	244 300	256 882	256 882	244 845	245 093	245 113	244 633
Selvkost	-67 222	-102 165	-102 165	-102 165	-100 946	-105 819	-109 773	-112 297
Avsetninger, overføringer	-141 542	-38 429	-150 440	-150 440	-39 346	-19 114	-13 766	-7 766
Skatt og rammetilskudd	-17 311	0	0	0	0	0	0	0
Finans	780	0	0	0	0	0	0	0
Sum bevilgninger drift, netto	1 913 472	1 956 675	1 980 445	1 980 446	2 084 617	2 092 178	2 092 913	2 092 789
Herav:								
Avskrivninger	170 868	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000	173 000
Motpost avskrivninger	-170 868	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000
Netto renteutgifter og -inntekter	-648	-300	-300	-300	-300	-300	-300	-300
Avsetninger til bundne driftsfond	28 375	17 845	17 845	17 845	20 458	23 823	23 359	18 515
Bruk av bundne driftsfond	-31 343	-14 346	-14 346	-14 346	-14 476	-14 506	-14 508	-14 510
Korrigert sum bevilgninger drift, netto	1 917 088	1 953 475	1 977 245	1 977 245	2 078 933	2 083 161	2 084 361	2 089 083

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 første ledd

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Investeringer i varige driftsmidler	331 047	252 000	277 369	277 369	245 200	208 300	563 400	826 300
Tilskudd til andres investeringer	5 005	5 000	5 000	5 000	7 000	5 000	5 000	3 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	24 331	7 000	7 000	7 000	7 300	8 000	8 500	9 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	600	600	600	600	600	600	600	600
Sum investeringsutgifter	360 984	264 600	289 969	289 969	260 100	221 900	577 500	838 900
Kompensasjon for merverdiavgift	-47 198	-24 228	-30 933	-30 933	-27 973	-26 437	-99 716	-155 264
Tilskudd fra andre	-20 634	-6 000	-6 000	-6 000	0	-27 000	-90 000	-35 000
Salg av varige driftsmidler	-27 719	0	0	0	0	0	0	0
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-600	-600	-600	-600	-600	-600	-600	-600
Bruk av lån	-262 333	-226 772	-245 437	-245 437	-224 227	-159 863	-378 684	-639 036
Sum investeringsinntekter	-358 484	-257 600	-282 969	-282 969	-252 800	-213 900	-569 000	-829 900
Videreutlån	88 164	80 000	80 000	80 000	100 000	100 000	100 000	100 000
Bruk av lån til videreutlån	-88 164	-80 000	-80 000	-80 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Avdrag på lån til videreutlån	14 730	18 700	18 700	18 700	19 000	19 000	19 000	19 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-28 546	-11 800	-11 800	-11 800	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Netto utgifter videreutlån	-13 816	6 900	6 900	6 900	7 000	7 000	7 000	7 000
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger til bundne investeringsfond	18 060	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-2 412	-6 900	-6 900	-6 900	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Avsetninger til ubundet investeringsfond	20 000	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-24 331	-7 000	-7 000	-7 000	-7 300	-8 000	-8 500	-9 000
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	11 317	-13 900	-13 900	-13 900	-14 300	-15 000	-15 500	-16 000
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevilgningsoversikt investering etter § 5-5 andre ledd

1. Investeringer i varige driftsmidler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Administrasjon og fellestjenester								
IT felles infrastruktur	3 680	5 000	6 191	6 191	4 000	4 000	0	0
IT-pakke nytt kommunestyre	2 008	0	0	0	0	0	2 000	0
Sum Administrasjon og fellestjenester	5 688	5 000	6 191	6 191	4 000	4 000	2 000	0
Strategi og utvikling								
Bru Petersøya	161	2 000	2 039	2 039	2 800	8 000	40 000	47 000
Sykkelbysatsing	0	0	0	0	4 000	0	0	0
Bru Kragstadmarka	0	0	0	0	0	0	5 000	40 000
Sum Strategi og utvikling	161	2 000	2 039	2 039	6 800	8 000	45 000	87 000
Utdanning og familie								
IKT - skole og barnehage	1 574	2 500	3 341	3 341	3 000	3 000	3 000	3 000
Ullerål skole med idrettshall	542	0	1 000	1 000	0	0	0	0
Hov ungdomsskole	53 245	0	-12 351	-12 351	0	0	0	0
Haugsbygd arena med lokaler til undervisning	78 326	0	1 224	1 224	0	0	0	0
Uteområde skole	3 085	4 000	6 565	6 565	0	0	0	0
Veienmarka ungdomsskole	20 324	0	14 497	14 497	0	0	0	0
Solskjerming Haugsbygd, Vang og Helgerud	225	0	1 775	1 775	2 000	2 000	0	0
Lovpålagte brukertilpasninger (skole, bhg.)	860	1 500	2 350	2 350	1 500	1 500	1 000	1 000
Digitale tavler	0	5 000	5 000	5 000	0	0	0	0
Ny barnehage Hønefoss	0	0	0	0	0	0	0	5 000
Oppgradering skoler	0	0	0	0	0	0	0	30 000
Sum Utdanning og familie	158 180	13 000	23 399	23 399	6 500	6 500	4 000	39 000
Helse og omsorg								
Hjelpemiddellageret / velferdsteknologi	1 353	1 000	1 180	1 180	1 000	1 000	1 000	1 000
Samlokalisering dagtilbud Aurora på Kilemoen med Menova	3 497	0	100	100	0	0	0	0
Vesterntunet	5 389	0	2 458	2 458	20 000	40 000	300 000	350 000
Hvelven omsorgssenter - tekniske installasjoner	1 457	10 000	38 843	38 843	7 700	0	0	0
Småhus	0	7 500	1 500	1 500	16 000	0	0	0
Parkeringsplasser Heradsbygda	5 801	0	4 000	4 000	0	0	0	0
Medisinkabinett legevakten	0	1 000	0	0	1 000	0	0	0
Omsorgsboliger Sokna	0	0	0	0	0	2 500	33 000	58 000
Omsorgsboliger Tyristrand	0	0	0	0	2 500	33 000	58 000	77 000
Omsorgsboliger Hallingby	0	0	0	0	0	0	0	2 500
Utskifting av produksjons-/medisinsk utstyr helse og omsorg	0	0	0	0	1 400	0	0	0
Sum Helse og omsorg	17 497	19 500	48 081	48 081	49 600	76 500	392 000	488 500

Handlingsprogram 2025-2028

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Teknisk, kultur og idrett								
Energiøkonomisering bygg	2 489	5 000	5 716	5 716	5 000	5 000	5 000	0
BRR - Biler og redningsverktøy	1 292	1 500	1 492	1 492	7 300	5 100	400	800
Maskinpark	6 507	4 500	4 071	4 071	2 000	3 800	5 500	2 000
Ny hovedbrannstasjon	1 471	2 000	2 268	2 268	0	0	30 000	150 000
Riddergården fase 1 og fase 2	3 936	0	740	740	0	0	0	0
Stadion Nytt garderobebygg	482	19 000	425	425	19 000	0	0	0
Nye brannalarmanlegg	835	0	1 027	1 027	0	0	0	0
Ringerike krematorium	2 322	0	-631	-631	0	0	0	0
Toaletter i Fosseparken	234	0	3 766	3 766	0	0	0	0
Viul bru	0	17 000	3 000	3 000	14 000	0	0	0
Ringeriksgata veianlegg	9 744	0	8 167	8 167	0	0	0	0
Haugsbygd utskifting kunstgress	0	5 000	5 000	5 000	0	0	0	0
Digitaliseringsverktøy TKI	127	1 000	3 262	3 262	1 000	1 000	0	0
Carporter og lager Hensmoen	0	2 000	2 000	2 000	0	0	0	0
Utvidelse ladepunkter tjenestebiler	556	1 000	1 444	1 444	0	0	0	0
Sikkerhetstiltak i kommunale bygg	0	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Kommunale veier	13 596	15 000	21 913	21 913	20 000	20 000	20 000	20 000
Gatelys	1 788	2 000	2 109	2 109	2 000	0	0	0
Trafikksikkerhetstiltak	978	2 000	3 932	3 932	2 000	2 000	2 000	2 000
Byutvikling	2 287	4 000	5 293	5 293	0	0	0	0
Miljøtiltak AKA Arena	0	0	0	0	500	0	0	0
Sum Teknisk, kultur og idrett	48 643	83 500	77 494	77 494	75 300	39 400	65 400	177 300
Selvkost								
IT sikkerhet på styringssystemer VAR	1 459	0	1 832	1 832	0	0	0	0
Monserud renseanlegg	14 223	0	-8 754	-8 754	0	0	0	0
Sanering Nes i Ådal etappe 2	34	0	496	496	5 000	9 700	0	0
Eggemoen VA og høydebasseng	9 141	0	1 589	1 589	0	0	0	0
Styresystem Nes RA og Monserud RA og rehab. gml. Monserud	10 995	26 000	24 535	24 535	0	0	0	0
Sundgata - refusjonsavtale	463	0	-1 524	-1 524	0	0	0	0
Prosjektering reservevannkilde	296	2 500	3 105	3 105	0	0	0	0
Sokna vannverk								
Overføringsledning Hen - Hallingby	6 217	29 500	7 835	7 835	50 000	32 200	23 000	0
Overføringsledning reservevannkilde Ringerike vannverk	14 009	34 000	40 192	40 192	16 000	0	0	0
VA-anlegg Parkgata - Storjordet etappe 2	141	5 000	7 351	7 351	0	0	0	0
Utskifting VA-ledninger	5 134	32 000	39 781	39 781	32 000	32 000	32 000	32 000
Digitale vannmålere	3 656	0	3 726	3 726	0	0	0	0
Gamle Monserud - luktfjerning	0	0	0	0	0	0	0	2 500
Sum Selvkost	65 767	129 000	120 165	120 165	103 000	73 900	55 000	34 500
Investeringer i varige driftsmidler	295 937	252 000	277 369	277 369	245 200	208 300	563 400	826 300

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Inv.tilskudd Ringerike kirkelige fellesråd	5 000	5 000	5 000	5 000	7 000	5 000	5 000	3 000
Startlån avdrag 922/512-art	5	0	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	5 005	5 000	5 000	5 000	7 000	5 000	5 000	3 000

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Kjøp av aksjer og andeler	18 061	0	0	0	0	0	0	0
Egenkapitaltilskudd klp	6 270	7 000	7 000	7 000	7 300	8 000	8 500	9 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	24 331	7 000	7 000	7 000	7 300	8 000	8 500	9 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2023	Oppr. budsjett 2024	Politisk vedtatt budsjett 2024	Rev. budsjett 2024	Øk.plan 2025	Øk.plan 2026	Øk.plan 2027	Øk.plan 2028
Utlån av egne midler	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum del 1-4	325 274	264 000	289 369	289 369	259 500	221 300	576 900	838 300

Forutsetninger for handlingsplan 2025-2028

Kommuneøkonomi og velferd under press

Innbyggernes forventninger og kommunesektorens ønske om å levere gode tjenester kommer ofte i konflikt med de økonomiske rammene som er tilgjengelige. Ringerike kommune er ikke noe unntak. Prisvekst, renteøkninger, lønnsvekst og økte pensjonsutgifter treffer kommuneøkonomien direkte og har de siste årene gitt mange norske kommuner økonomiske utfordringer. De siste to årene har også utbetaling av sosialstønad økt betraktelig i kommunene. Men det er store variasjoner fra kommune til kommune. Det har ført til at Stortinget har vedtatt å endre inntektssystemet til kommunene i et forsøk på å jevne ut forskjeller. Ringerike kommune er en av kommunene som har fått et styrket økonomisk utgangspunkt etter endringene.

2024 blir et økonomisk "uår" for Ringerike kommune med et kraftig negativt resultat som vil svekke kommunens disposisjonsfond vesentlig. Kommunens budsjett for 2025 og økonomiske plan for 2026-2028 legger til grunn en vekst i inntektene fra staten på 7,5 prosent i 2025. Som er betydelig høyere enn den kommunale deflatoren som er satt på 4,1 prosent. Kommunen får dermed en god realvekst i de frie inntektene som består av skatt og rammetilskudd. Økningen er imidlertid ikke tilstrekkelig til at kommunen kan opprettholde driftsnivået fra 2024, og må foreta effektivisering og ressursreduksjoner også i 2025. Prisene i kommunens prisliste økes med 5 prosent der kommunen selv kan sette prisen og eiendomsskatten opprettholdes på samme inntektsnivå som i 2024.

Situasjonen ser ikke ut til å endre seg betydelig i 4-års perioden, og det er derfor nødvendig med varige justeringer av ressursbruken i hele organisasjonen. Budsjettgrunnlaget for 2025 tar utgangspunkt i at driften må reduseres med rundt 40 millioner kroner fordelt på alle kommunens sektorer og tjenester. Det tilsvarer rundt 2 prosent av lønnsmassen. Kjerneoppgavene, som skole, hjemmebaserte tjenester og institusjonsdrift, blir i stor grad skjermet, og reduksjonene blir lagt på alle andre tjenester innenfor alle sektorer.

For å øke opplevd kvalitet i tjenestene har vi i dag, og vil i fremtiden, nyte godt av kommunens samarbeid med frivillige og ideelle organisasjoner. Disse bidrar som et godt supplement inn i tjenestene og løfter opplevelsen for innbyggere som mottar hjelp. Dette samarbeidet må videreutvikles med fokus på å gjøre hverdagen best mulig for innbyggerne i Ringerike.

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2025

Statsbudsjettet legger føringene for kommunens driftsgrunnlag fra år til år, i og med at de største inntektene til kommunene kommer fra tildeling av skatteinntekter og rammetilskudd. De frie inntektene øker i år med 6,8 milliarder kroner som er 1,1 milliarder kroner høyere enn varslet i Kommuneproposisjonen for 2025 som ble lagt frem i mai 2024. 5,15 milliarder til kommunene og 1,65 milliarder til fylkeskommunene. Veksten i frie inntekter er beregnet til å dekke demografiutviklingen på 2,5 milliarder kroner. Pensjonsutgifter ser ut til å bli nesten 0,5 milliarder kroner lavere i 2025 enn i 2024. Da er det 3,1 milliarder kroner igjen og 2 milliarder kroner av disse går til kommuner som blir rammet hardt av nytt inntektssystem og noe til barnehagebemanning og psykisk helse i enkelte kommuner. Regjeringen påpeker at kommunene i stor grad er rustet for å håndtere utfordrende tider med store disposisjonsfond og få kommuner i ROBEK, men ser at 2024 har blitt et ekstra utfordrende år og vurderer derfor en nysaldering av budsjett 2024 i desember 2024.

Det legges til grunn en kommunal deflator på 4,1 prosent for 2025 (Lønnsvekst 4,5 prosent, prisvekst 3,5 prosent) og 4,4 prosent for 2024 (som er opp fra 4,3 prosent i RNB). Deflator skal dekke pris- og lønnsvekst. Det er ingen nye oppgaver til kommunene.

Vekst i frie inntekter

Veksten i frie inntekter i Regjeringen sitt forslag er for kommunesektoren satt til 5,15 milliarder kroner samlet. Av disse går rundt 2 milliarder kroner til kompensasjonsordninger for de kommunene som blir hardt rammet av nytt inntektssystem, bemanning barnehager i levekårsutsatte kommuner og spesielle tiltak innenfor psykisk helse. Veksten i frie inntekter for Ringerike er beregnet til 7,5 prosent, eller 159 millioner kroner. Økninger i renteutgifter og sosialstønad er to av enkeltpostene som har påvirket utgiftene til Ringerike spesielt hardt de siste 2-3 årene. Dette er utgifter kommunen selv må håndtere innenfor egne rammer.

Skatteøren 2025

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skatteøren for 2025 er i Statsbudsjettet foreslått til 12,75 prosent. Dette er en oppgang på 1,8 prosentpoeng fra 2024, og skal ivareta at 40 prosent av kommunens inntekter skal komme fra skatt på inntekt og formue.

Utvikling i skatteinntekter og rammetilskudd

I budsjettet for 2025 er det budsjettert med en skatteinngang på 1158 millioner kroner, og et rammetilskudd, inkludert inntektsutjevning og skjønnsmidler, på 1123 millioner kroner. Samlet 2280 millioner kroner. Det er i tråd med beregningene i Statsbudsjettet fra Departementet som viser 2281 millioner kroner.

Veksten fra 2024 til 2025 er av Departementet beregnet til 7,5 prosent for Ringerike kommune, og for kommunen utgjør dette en reell vekst i budsjettet på 155 millioner kroner sammenlignet med forrige år.

Eiendomsskatt

Gjennom 2022 ble det foretatt taksering av alle eiendommer i Ringerike og 2023 ble de nye takstene lagt til grunn ved utregning av eiendomsskatten. Promillesatsen for næringseiendom er i 2024 satt til 4 promille, mens satsen for bolig- og fritidseiendommer er 1,5 promille. Det er også innført et bunnfradrag på 400 000 kroner for bolig- og fritidseiendommer. Inntekten fra eiendomsskatt i 2024 ble i underkant av 69 millioner kroner, og dermed litt lavere enn det som var planlagt i budsjettene på 72 millioner kroner. I 2023 og 2024 fikk vi også avgjort noen rettsaker som gikk i andre kommuner angående lokal reduksjonsfaktor og hvordan denne kan bestemmes av kommunestyret. Ringerike kommune innførte fra 2023 en lokal reduksjonssats på 30 prosent av takstgrunnlaget spesielt for "næringseiendom". Hovedpunktene fra rettsdommene legger vekt på at en lokal reduksjonssats ikke kan spesifiseres til en bestemt type eiendom men må gjelde alle eiendommer. Budsjettgrunnlaget for handlingsplanperioden 2025-2028 legger derfor til grunn at satsen for eiendomsskatt for bolig- og fritidseiendom økes fra 1,5 promille til 2,5 promille og beholder bunnfradraget. I tillegg vil reduksjonsfaktoren på 30 prosent også gjelde for bolig- og fritidseiendommer slik at beregningsgrunnlaget dermed blir lavere enn i 2024. Endringen vil føre til at eiendommer med verditakst over 2,3 millioner kroner vil få noe høyere skatt enn i 2024, mens eiendommer med lavere

verdi vil få en litt lavere skatt og muligens også komme under bunnfradraget og slippe skatt helt. Eksempel; En bolig med verditakst på 10 millioner kroner vil få rundt 1400 kroner mer i årlig eiendomsskatt. Satsen og grunnlaget for næringseiendom fortsetter som i 2024 med 4 promille i skattesats. Dette vil gi inntekter samlet sett på rundt 69 millioner kroner også i 2025.

Dersom promillen på bolig- og fritidseiendommer ikke justeres opp med 1 promille, slik kommunedirektøren foreslår i sitt vedtak, og takstgrunnlaget justeres ned med 30 prosent vil inntekten til kommunen synke fra rundt 69 millioner kroner til rundt 53 millioner kroner i 2025.

Priser kommunale tjenester

Alle priser i kommunens prisliste for kommunale tjenester økes med minst 5 prosent der kommunen selv kan bestemme nivået. Økningen ivaretar lønns- og prisvekst for 2025 i tillegg til noe av prisveksten i tidligere år har blitt betydelig høyere enn hva tidligere års prisliste har tatt høyde for.

Avsetning til disposisjonsfond i Handlingsplan 2025-2028

Ved inngangen til 2024 var kommunens disposisjonsfond på 295,677 millioner kroner. Prognosene for årsresultat 2024 viser at dette vil bli redusert. For å sikre en stabil tjenesteproduksjon er det viktig at kommunen prioriterer å opprettholde et disposisjonsfond, og det er satt et mål på 10 prosent av brutto driftsinntekter. I handlingsplanen det innarbeidet brutto avsetning til disposisjonsfond slik:

- 2025: 44 millioner kroner
- 2026: 50 millioner kroner
- 2027: 50 millioner kroner
- 2028: 50 millioner kroner

Økonomiske utfordringer i perioden 2025-2028

Renter og avdrag

Kommunen har gjennom mange år gjort en stor innsats for å oppgradere formålsbygg, satse på byutvikling og generelt legge til rette for at Ringerike skal være en god kommune å bo i. Det har også ført med seg en relativt høy lånegjeld. Økt lånegjeld fører til økning i rente- og avdragsutgifter som legger beslag på en stadig større andel av kommunens frie inntekter. Handlingsplanen legger opp til en betydelig reduksjon i investeringstakten for å bremse gjeldsutviklingen og redusere andelen gjeld målt mot kommunens brutto driftsinntekter. Avdragene holder seg dermed forholdsvis stabile i 4 årsperioden, uten de store endringene. Lånerenten har beveget seg mye siden høsten 2021, men har vært forholdsvis stabil i 2024 og ser nå ut til å ha nådd "rentetoppen". Signaler fra Norges Bank og markedets forventninger tyder på at rentene skal noe ned i 2025. Det er det lagt til grunn en gjennomsnittlig lånerente på 5 prosent for låneporteføljen som ikke har fastrente, og innskuddsrenten på bankinnskudd rundt 5 prosent. Kommunen har i perioden 2021 til 2023 laget noen fastrentelån med gunstige betingelser, som demper noe av økningen i renteutgifter for en periode. Netto finansutgifter videreføres på omtrent samme nivå som 2024 inn i hele planperioden.

Driftsresultat i sektorene

De siste årene har de økonomiske resultatene fra driftssektorene vist et merforbruk. Det har vært utfordrende å holde de økonomiske rammene vedtatt av kommunestyret. Dette har vært avgjørende for at regnskapsresultatene i 2023 og 2024 har endt på den negative siden. I kommunedirektørens forslag er det tilført rundt 36 millioner kroner til sektorene utover de justeringene som er gjort i 1. tertial 2024 som får følger for driften i 2025. Det meste av justeringene dreier seg om økte priser på eksterne avtaler eller nedjustering av inntekter i barnehage og SFO, og lite om nye tjenester og økt aktivitet. Det er det ikke funnet rom for.

Økte finanskostnader, pensjonskostnader, økende sosialstønader og økte prisnivåer på varer og tjenester gjør at det er nødvendig med kontinuerlig omstilling, effektivisering og justert drift i alle tjenesteområder inn i 2025. Det er lagt inn effektiviseringstiltak i sektorene på rundt 32 millioner kroner samlet for å balansere utgiftene mot inntektene, og sikre en avsetning til disposisjonsfond. Størstedelen av kommunens utgifter er på lønn, og reduksjonen må fokuseres mot det området. Kjernetjenestene som barnehager, skoler, institusjoner og hjemmebaserte tjenester vil bli skjermet i størst mulig grad, men noe reduksjon av tjenestevolum i enkelte sektorer vil være naturlig. Reduksjonene vil også gi noe mindre leder- og politikerstøtte, lavere aktivitet og endrede rutiner innenfor tekniske tjenester og andre justeringer. Vesentlige endringer i driften vil bli forelagt kommunestyre til behandling før iverksettelse. For å oppnå en bærekraftig økonomisk drift fremover er det nødvendig å arbeide smartere, ha kompetente ansatte og finjustere organisasjonen og strukturene gjennom god ledelse i hele organisasjonen.

Pensjonsutgifter

Bokførte pensjonsutgifter i 2025 vil bli noe høyere, rundt 6 millioner kroner, enn i 2024. De siste årene har vi sett høye reguleringspremier som følge av høy lønnsvekst og G-regulering, og dette vil fortsette i 2025. Dette har bidratt til at premieavviket i kommunens balanse har vært sterkt økende de siste årene. Premieavvik er påløpte pensjonsutgifter som ikke er bokført ennå, men som skal bokføres gradvis gjennom en syv-års periode. Ved inngangen til 2024 var dette beløpet rundt 316 millioner kroner, og vil øke til rundt 340 millioner kroner ved inngangen til 2025. Prognoser fra KLP viser ytterligere økning på 116 millioner kroner i 2025. Et høyt premieavvik i 2025 vil påvirke bokførte pensjonskostnader i 2026 og

videre. Det er imidlertid ikke lagt inn prognoser på dette i budsjettallene for planperioden 2026-2028, siden dette håndteres gjennom årlige budsjettprosesser og tildelinger gjennom rammetilskuddet.

Strømutgifter, utbytteinntekter og konsesjonskraft

De siste årene har strømpriser vært et aktuelt tema, og det har vært stor uforutsigbarhet i prisene. Gjennom 2023 og 2024 ser markedet ut til å ha kommet tilbake til priser slik det historisk har vært før 2020. For Ringerike kommune får strømmen innvirkning både på utgifts- og inntektssiden. I budsjett 2025 videreføres nivåene på strømutgifter fra 2024.

Kommunen har inntekter fra kraft gjennom utbytte i Ringerikskraft og Vardar i tillegg til noe konsesjonskraft. Det er lagt til grunn et utbytte på 40 millioner kroner i 2025. Det er mottatt 41 millioner kroner i 2024. Konsesjonskraftsinntektene er satt til 7 millioner, inntekt i 2024 ser ut til å bli mellom 6 og 8 millioner kroner.

Demografi

Den demografiske utviklingen viser at vi i årene fremover vil få en sterk vekst i befolkning over 80 år. I aldersgruppen 6-15 år har kommunen en negativ vekst i perioden fremover. For sektor Utdanning og familie spesielt betyr dette ledig kapasitet på skoler og barnehager, og driften må optimaliseres for å kunne drifte innenfor de rammene som er satt. Befolkningssammensetningen må tas hensyn til i budsjettplanene, slik at ressursene til kommunen kommer til nytte der behovene er størst.

For utfyllende informasjon om demografi se kapittel *Befolkningsutvikling*.

KOSTRA-analyse

KOSTRA-tallene for 2023 er innarbeidet i sektoromtalen. Det vises til utviklingen for Ringerike kommune, sammenligning med Landet uten Oslo og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 10. Disse sammenligningene gir god informasjon om hvordan vi prioriterer og drifter Ringerike kommune. Til og med 2020 ble kommunen målt opp mot KOSTRA-gruppe 13.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Disponering av driftsrammen

Driftsbudsjettet - forslag til rammeendringer per tjenesteområde i årsbudsjettet

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2024	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett	Realendring i % 2025
Folkevalgte og revisjon	12 279	3	0	200	12 482	1,6 %
Administrasjon og fellestjenester	88 167	5 807	-3 100	5 060	95 934	5,7 %
Strategi og utvikling	67 182	1 680	-1 500	5 830	73 192	8,7 %
Utdanning og familie	802 174	44 802	-7 260	25 887	865 603	3,2 %
Helse og omsorg	883 167	54 085	-13 000	8 600	932 852	1,0 %
Teknisk, kultur og idrett	244 300	5 045	-6 800	2 300	244 845	0,9 %
Selvkost	-102 165	1 219	0	0	-100 946	0,0 %
Avsetninger, overføringer	-38 429	8 383	0	-9 300	-39 346	24,2 %
Finans	0	0	0	0	0	
Sum netto driftsutgifter	1 956 675	121 025	-31 660	38 577	2 084 617	2,0 %

Fondsutvikling for kommunen

Beløp i 1000

Art (kode)	Art (navn)	Opprinnelig budsjett2024	Rev. budsjett2024	2025	2026	2027	2028
DRIFT							
154000	Avsetninger til ubundne fond	23 770	0	44 000	50 000	50 000	50 000
155000	Avsetninger til bundne fond	17 845	17 845	20 458	23 823	23 359	18 515
Sum avsetning til driftsfond		41 615	17 845	64 458	73 822	73 359	68 515
195000	Bruk av bundne fond	-14 346	-14 346	-14 476	-14 506	-14 508	-14 510
Sum bruk av driftsfond		-14 346	-14 346	-14 476	-14 506	-14 508	-14 510
Netto avsetninger i drift		27 270	3 499	49 982	59 317	58 851	54 005
INVESTERING							
Sum avsetning til investeringsfond		0	0	0	0	0	0
094000	Bruk av ubundne fond	-7 000	-7 000	-7 300	-8 000	-8 500	-9 000
095000	Bruk av bundne fond	-6 900	-6 900	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Sum bruk av fond		-13 900	-13 900	-14 300	-15 000	-15 500	-16 000
Netto avsetninger i investering		-13 900	-13 900	-14 300	-15 000	-15 500	-16 000
Netto drift og investering		13 370	-10 401	35 682	44 317	43 351	38 005
SUM DRIFT OG INVESTERING							
Sum avsetninger		41 615	17 845	64 458	73 822	73 359	68 515
Sum bruk av fond		-28 246	-28 246	-28 776	-29 506	-30 008	-30 510
Netto drift og investering		13 370	-10 401	35 682	44 317	43 351	38 005
Sum overføring av driftsfond til bruk i investering		0	0	0	0	0	0
Differanse		13 370	-10 401	35 682	44 317	43 351	38 005

Kommentar til fondsutvikling for kommunen

Drift

Det er budsjettetert med en årlig avsetning til disposisjonsfond slik:

- 2025 44 millioner kroner
- 2026 50 millioner kroner
- 2027 50 millioner kroner
- 2028 50 millioner kroner

Netto avsetning i tjenesteområdene gjelder bundne driftsfond. Tall her får vi ved å ta *avsetning* til bundne driftsfond og så trekke i fra *bruk* av bundne driftsfond. En del av denne posten gjelder kommunens selvkostfond men både kritesenteret og legevakten har også bundne driftsfond, tilskuddsmidler fra for eksempel statsforvalter like så.

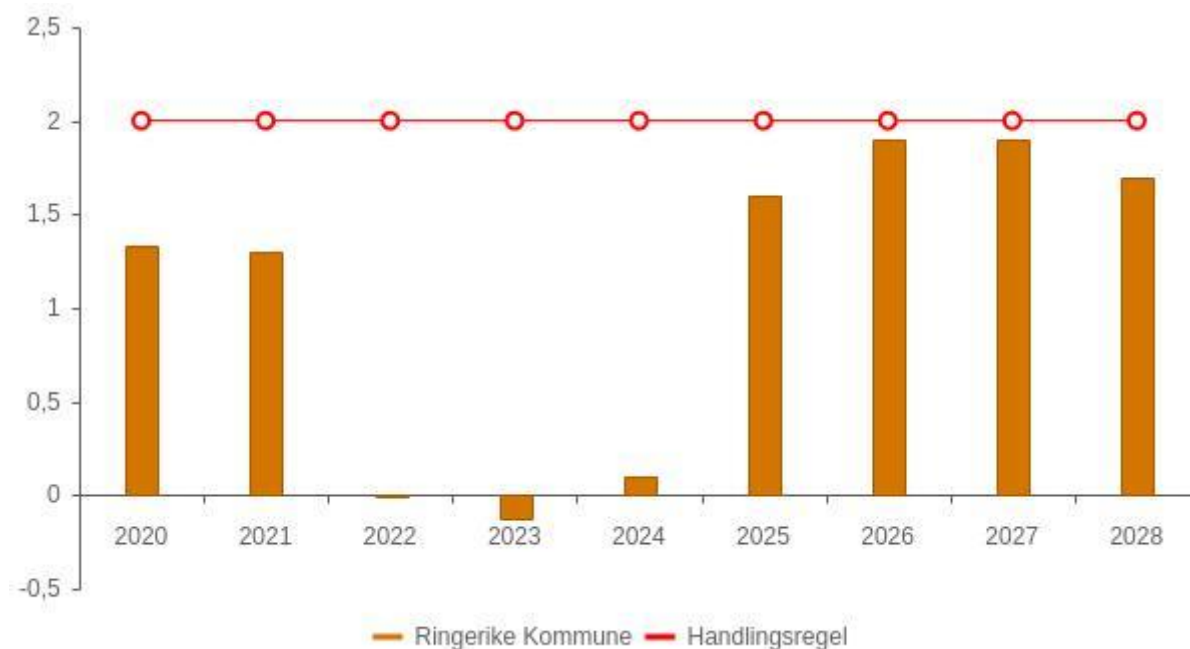
Investering

Bruk av ubundne fond gjelder egenkapitalinnskudd KLP som ikke kan lånefinansieres.

Bruk av bundne fond gjelder startlån.

Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter

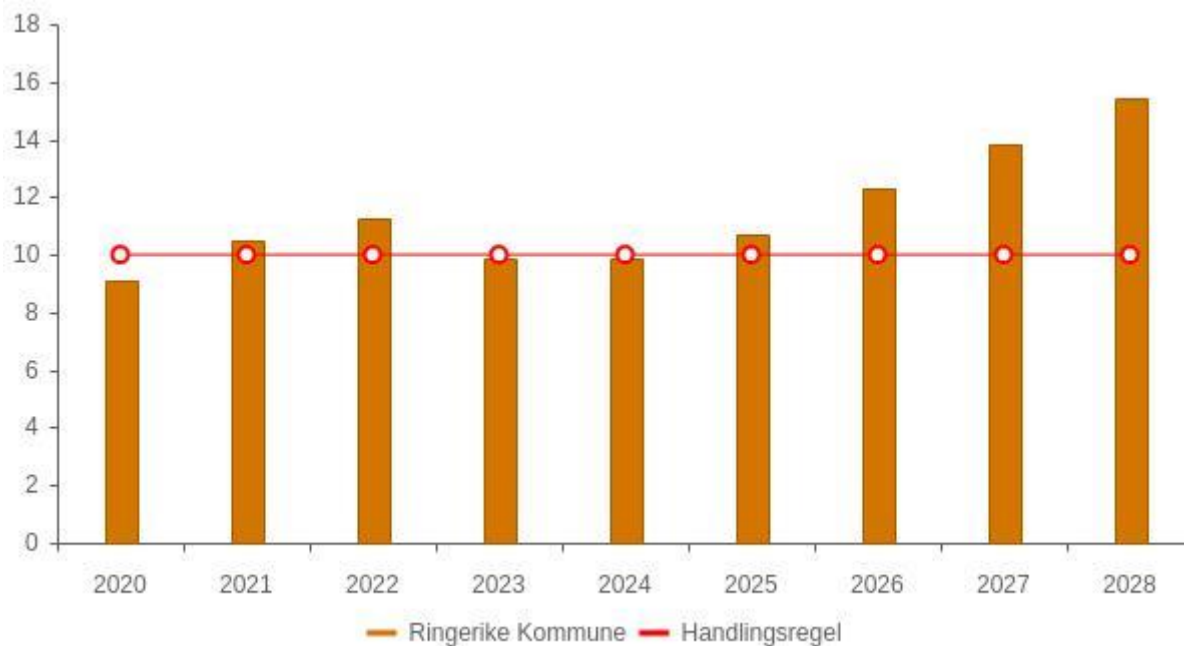
Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Ringerike Kommune	1,3 %	1,3 %	0,0 %	-0,1 %	0,1 %	1,6 %	1,9 %	1,9 %	1,7 %
Handlingsregel	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %	2,0 %

Netto driftsresultat er resultat før disponeringer, og er det mest vanlige nøkkeltallet for å si noe om økonomisk drift i norske kommuner. Generell anbefaling er at tallet bør være minst 1,75 prosent. Ringerike har i sin handlingsregel satt mål om 2 prosent.

Det er i handlingsplanperioden ikke funnet rom for å kunne innfri målet om netto driftsresultat på 2 prosent i noen av årene, men vi nærmer oss veldig. Driftsresultatet ligger mellom 1,6 og 1,9 prosent årlig i planperioden. Dette bekrefter at kommunen balanserer på små marginer, og at det er viktig at sektorene klarer å tilpasse utgiftssiden til de økonomiske rammene.

Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter

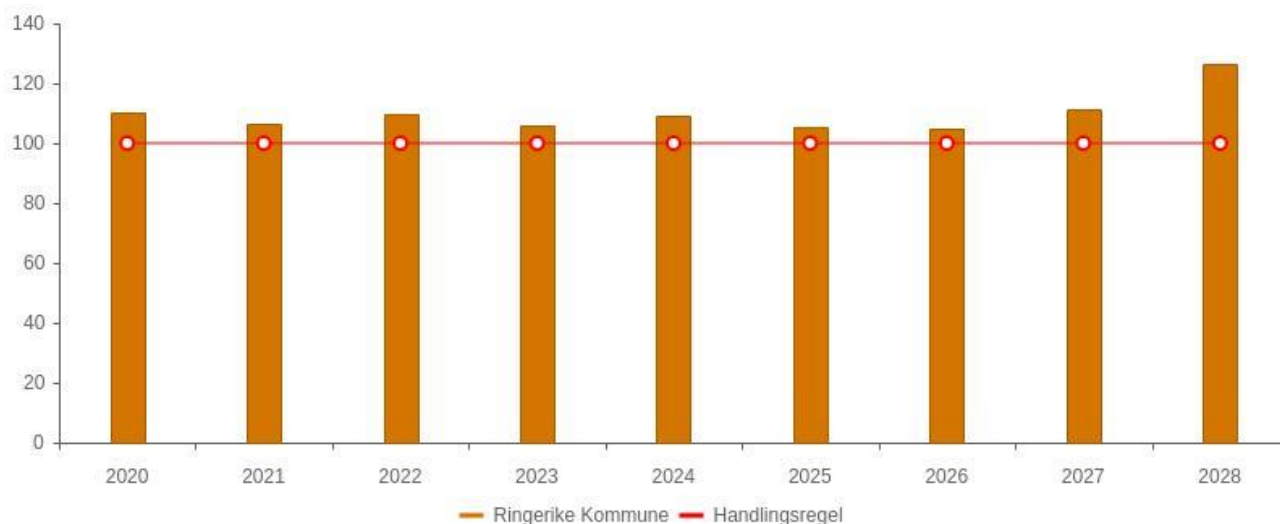

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Ringerike Kommune	9,1 %	10,5 %	11,3 %	9,9 %	9,9 %	10,7 %	12,3 %	13,8 %	15,4 %
Handlingsregel	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

Disposisjonsfondet har hatt en god utvikling gjennom flere år, men fikk en nedgang etter at regnskapsresultatet for 2023 var klart. Generelt anbefales det fra Statsforvalter at kommunens disposisjonsfond bør utgjøre minst 8 prosent av brutto driftsinntekter, Ringerike kommune har laget en handlingsregel med mål om 10 prosent. Ved inngangen til 2024 utgjorde fondet 9,9 prosent av brutto driftsinntekter. En nedgang fra 11,3 prosent året før. Et negativt regnskapsresultat i 2024 i tillegg til bevisst bruk av fondsmidler, slik årsprognose 2. tertial antyder, vil redusere andelen ned mot 5 prosent av kommunens driftsinntekter.

Grafen over viser utvikling i fondet basert på budsjett for 2024 som tar utgangspunkt i at fondet blir stående på samme nivå som 2023. Dette vil med stor sannsynlighet ikke bli tilfelle. Budsjettet for planperioden legger opp til avsetninger årlig på 40-50 millioner kroner, og dersom det gjennomføres vil fondet igjen komme over 10 prosent etter 2027/2028.

Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter

Tabell	KOSTRA 2020	KOSTRA 2021	KOSTRA 2022	KOSTRA 2023	Budsjett 2024	Økplan 2025	Økplan 2026	Økplan 2027	Økplan 2028
Ringerike Kommune	110,2 %	106,6 %	109,6 %	106,2 %	109,3 %	105,6 %	105,1 %	111,5 %	126,4 %
Handlingsregel	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Grafen viser utviklingen i investeringsgjelden målt mot utvikling i brutto driftsinntekter. Lav investeringsaktivitet spesielt i 2025 og 2026 vil føre til en lavere gjeldsgrad målt mot kommunens totale inntekter, men holde seg på nivåer rundt 105 prosent. Det er høyere enn handlingsregelen som kommunen har satt på 100 prosent. Vi vet imidlertid at kommunens inntekter vil øke på grunn av den årlige deflatoren i statens tildeling til kommunene, for å dekke demografiutviklingen og pris- og lønnsvekst. Dersom planlagt investeringsprogram blir fulgt og gjelden blir holdt på omtrent samme nivå som i dag, vil gjeldsgraden kunne synke under 100 prosent etter 2026, for deretter å øke noe igjen etter 2027 når nytt omsorgssenter og nye omsorgsboliger skal bygges.

Netto renter og avdrag vil i 2025 utgjøre 9 prosent av kommunens brutto driftsinntekter. Lavere gjeldsgrad og forventede lavere renter i planperioden betyr at andelen som går til å dekke renter og avdrag vil synke, og en større andel vil bli tilgjengelig for fordeling ut i tjenesteproduksjonen. Målet om å komme under 6 prosent andel til finansutgifter i planperioden er nok usannsynlig, men avhengig av renteutviklingen i markedet. Avdragene ser ut til å kunne ligge stabilt gjennom hele perioden selv om gjeldsgraden øker noe i 2027/2028.

Vurdering av den økonomiske utviklingen

Beløp i 1000

	Budsjett 2024	Økonomiplan			
		2025	2026	2027	2028
Sum inntekter	-2 998 621	-3 159 842	-3 168 397	-3 176 942	-3 177 999
Sum utgifter	2 931 621	3 042 360	3 048 380	3 057 391	3 063 294
Brutto resultat	-67 000	-117 482	-120 017	-119 551	-114 705
Netto finansutgifter og inntekter	236 500	240 500	233 700	233 700	233 700
Motpost avskrivninger	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000	-173 000
Netto resultat	-3 499	-49 982	-59 317	-58 851	-54 005
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	3 499	49 982	59 317	58 851	54 005
Årsresultat	0	0	-0	-0	0
Netto resultat i prosent av sum inntekter	0,1 %	1,6 %	1,9 %	1,9 %	1,7 %

Investeringer i økonomiplanen

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Investeringer i varige driftsmidler	245 200	208 300	563 400	826 300
Tilskudd til andres investeringer	7 000	5 000	5 000	3 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	7 300	8 000	8 500	9 000
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	600	600	600	600
Sum finansieringsbehov	260 100	221 900	577 500	838 900
Kompensasjon for merverdiavgift	-27 973	-26 437	-99 716	-155 264
Tilskudd fra andre	0	-27 000	-90 000	-35 000
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-600	-600	-600	-600
Bruk av lån	-224 227	-159 863	-378 684	-639 036
Videreutlån	100 000	100 000	100 000	100 000
Bruk av lån til videreutlån	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Avdrag på lån til videreutlån	19 000	19 000	19 000	19 000
Mottatte avdrag på videreutlån	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Overføring fra drift	0	0	0	0
Bruk av bundne investeringsfond	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Avsetninger til ubundet investeringsfond	0	0	0	0
Bruk av ubundet investeringsfond	-7 300	-8 000	-8 500	-9 000
Sum finansiering	-260 100	-221 900	-577 500	-838 900
Sum finansieringsbehov	260 100	221 900	577 500	838 900
Sum finansiering	-260 100	-221 900	-577 500	-838 900
Udekket finansiering	0	0	0	0

Kommunens tjenesteområder

Folkevalgte og revisjon

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	12 279	12 279	12 279	12 279
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	3	3	3	3
Sum Tekniske justeringer	3	3	3	3
Konsekvensjustert budsjett	3	3	3	3
Konsekvensjustert ramme	12 282	12 282	12 282	12 282
Nye tiltak				
Viken kommunerevisjon	150	150	150	150
Viken kontrollutvalgssekretariat IKS	50	50	50	50
Sum Nye tiltak	200	200	200	200
Nye tiltak og realendringer budsjett	200	200	200	200
Ramme 2025-2028	12 482	12 482	12 482	12 482

Nye tiltak

Viken kommunerevisjon

Varslet prisøkning i brev av 14.08.2024 samt tillegg for spillemiddelregnskap, attestasjoner og reguleringspremie.

Viken kontrollutvalgssekretariat IKS

Påslag 5 prosent økning for kjøp av tjenester fra kontrollutvalgssekretariatet.

Administrasjon og fellestjenester

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	88 167	88 167	88 167	88 167
Tekniske justeringer				
Ikke valg 2028	0	0	0	-2 120
Justering pensjonskostnader KLP	95	95	95	95
Lokal lønnsvekst kap. 4	350	350	350	350
Sum Tekniske justeringer	444	444	444	-1 676
Sum Vedtak forrige periode	2 120	0	2 120	2 120
Sum Budsjettendring i år	3 243	3 243	3 243	3 243
Konsekvensjustert budsjett	5 807	3 687	5 807	3 687
Konsekvensjustert ramme	93 974	91 854	93 974	91 854
Innsparingstiltak				
Redusert organisasjonsstøtte	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Sum Innsparingstiltak	-3 100	-3 100	-3 100	-3 100
Nye tiltak				
Eiertilskudd IKA Kongsberg	60	60	60	60
Prosjektledelse for anskaffelse av ERP-løsning	5 000	1 300	0	0
Sum Nye tiltak	5 060	1 360	60	60
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 960	-1 740	-3 040	-3 040
Ramme 2025-2028	95 934	90 114	90 934	88 814

Innsparingstiltak

Redusert organisasjonsstøtte

Det er behov for en reduksjon av ressursbruken totalt i kommunen og det påvirker også Administrasjon og fellestjenester. Det betyr i hovedsak reduserte lønnskostnader. Dette vil påvirke omfang av faglig hjelp og støtte ut i organisasjonen når det gjelder arkivtjenester, HR-tjenester, økonomitjenester, innkjøp, politisk sekretariat og resepsjonstjenester og annet som hovedsakelig har sin arbeidsplass i rådhuset. Vil spesielt treffe alle ledere i kommunen og politisk miljø som vil oppleve at noen oppgaver må flyttes ut og overlates til den enkelte leder eller andre sentrale ansatte.

Nye tiltak

Eiertilskudd IKA Kongsberg

Økt eiertilskudd IKA Kongsberg som følge av KPI justeringer.

Prosjektledelse for anskaffelse av ERP-løsning

Kommunen skal i løpet av 2025 ha byttet ut dagens Visma Enterprise (ERP-system) etter at det er varslet at dette avsluttes fra 01.01.2026. Det er hentet inn ekstern prosjektledelse og i tillegg vil det med stor sannsynlighet påløpe noen utgifter ved overgang til nytt system i forhold til lisenskostnader og overføring av data fra dagens system over i nytt system. Det antas foreløpig et forsiktig estimat på omtrent 5 millioner kroner for 2025.

Strategi og utvikling

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	67 182	67 182	67 182	67 182
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	68	68	68	68
Lokal lønnsvekst kap. 4	109	109	109	109
Sum Tekniske justeringer	176	176	176	176
Sum Vedtak forrige periode	-600	-600	-600	-600
Sum Budsjettendring i år	2 104	2 104	2 104	2 104
Konsekvensjustert budsjett	1 680	1 680	1 680	1 680
Konsekvensjustert ramme	68 862	68 862	68 862	68 862
Politisk vedtak				
Planstrategi - Temaplaner klimatilpasning, overordnet mobilitet og kulturmiljø	2 500	2 500	1 000	0
Sum Politisk vedtak	2 500	2 500	1 000	0
Innsparingstiltak				
Innsparing Strategi og utvikling	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Sum Innsparingstiltak	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Nye tiltak				
Etablererveiledningstjenesten	30	30	30	30
Fornyelse lisensavtaler Microsoft 365	3 300	3 300	3 300	3 300
Sum Nye tiltak	3 330	3 330	3 330	3 330
Nye tiltak og realendringer budsjett	4 330	4 330	2 830	1 830
Ramme 2025-2028	73 192	73 192	71 692	70 692

Politisk vedtak

Planstrategi - Temaplaner klimatilpasning, overordnet mobilitet og kulturmiljø

I samsvar med prioriterte planoppgaver og tidsplan i planstrategien foreslås det følgende fordeling av planoppgaver innenfor budsjettrammen:

- **Temaplan for overordnet mobilitet:** Arbeidet startet opp i 2024 og slutføres i 2025. Midlene skal gå eksterne utredninger for å oppdatere og innhente ny kunnskap om hvordan man kan få til en overordnet mobilitetsplan som viser helhetlige løsninger. Dette er arbeid som vi ikke har kunnskap/ressurser til å gjøre selv og må kjøpes (trafikkmodeller, tellinger, vurdere nåværende 0-alternativ med mer).
- **Temaplan for kulturmiljø:** Arbeidet startes opp i 2025 og fullføres i 2026. Selve planarbeidet gjøres av administrasjonen, men vi må kjøpe bistand til selve registreringsarbeidet for å oppdatere et 30 år gammelt register (SEFRAK) som brukes mye i kommunal saksbehandling. Registreringsarbeidet handler også om å vurdere kulturmiljøer og finne verneverdien til bygninger i Ringerike.
- **Temaplan for klimatilpasning og overvannshåndtering:** Arbeidet startes opp i 2025 og vil gå over tre år. Flere områder i Hønefoss har kjente utfordringer med overvann, uten at vi har gode utredninger av de konkrete løsningene som kunne gjort at private og offentlige utbyggere kunne realisert dem sammen. Det er behov for eksterne utredninger for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for planen.

Innsparingstiltak

Innsparing Strategi og utvikling

Reduksjon i bemanning tilsvarende ca. 2 årsverk.

Nye tiltak

Etablererveiledningstjenesten

Prisjustering i henhold til inngått avtale.

Fornyelse lisensavtaler Microsoft 365

Inngåelse av ny avtale om lisenser til Microsoft 365 medfører økte kostnader for kommunen.

Utdanning og familie

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	802 174	802 174	802 174	802 174
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	444	444	444	444
Lokal lønnsvekst kap. 4	4 982	4 982	4 982	4 982
Sum Tekniske justeringer	5 426	5 426	5 426	5 426
Sum Vedtak forrige periode	-61	-122	-122	-122
Sum Budsjettendring i år	39 437	39 437	39 437	39 437
Konsekvensjustert budsjett	44 802	44 741	44 741	44 741
Konsekvensjustert ramme	846 976	846 915	846 915	846 915
Politisk vedtak				
Gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse til ungdom	150	150	150	150
Styrkning av legebemanningen ved helsekontoret for migrasjon, smittevern og vaksiner	750	750	750	750
Sum Politisk vedtak	900	900	900	900
Innsparingstiltak				
Effektiviseringstiltak sektor utdanning og familie	-7 260	-7 260	-7 260	-7 260
Sum Innsparingstiltak	-7 260	-7 260	-7 260	-7 260
Nye tiltak				
Gratis 12 timer SFO plass for 3. trinn	4 739	4 739	4 739	4 739
Redusert foreldrebetaling i barnehage	6 248	6 248	6 248	6 248
Økt driftstilskudd til private barnehager	14 000	14 000	14 000	14 000
Sum Nye tiltak	24 987	24 987	24 987	24 987
Nye tiltak og realendringer budsjett	18 627	18 627	18 627	18 627
Ramme 2025-2028	865 603	865 542	865 542	865 542

Politisk vedtak

Gratis vaksine mot hjernehinnebetennelse til ungdom

Gratis vaksinerings av ungdommer mellom 16 – 19 år anses som et godt helsefremmende tiltak for å forebygge smittsom hjernehinnebetennelse. Smittevernkontoret i Ringerike kommune lager en plan for å vaksinere de mellom 16-19 år i en overgangsfase, slik at vaksinen etter hvert kan tilbys til 10. klasse. Kostnader til vaksinerings høst 2023 bevilges fra formannskapetets disposisjonskonto. Kostnadene for videre vaksinerings innarbeides i budsjett for 2024.

Styrkning av legebemanningen ved helsekontoret for migrasjon, smittevern og vaksiner

Kommunestyre vedtak 43/24:

Legebemanningen ved helsekontoret for migrasjon, smittevern og vaksiner styrkes med 0,7 årsverk. Endringen innarbeides som en varig endring i 2. tertial 2024.

Innsparingstiltak

Effektiviseringstiltak sektor utdanning og familie

- Demografiendring barnehage:

Tilpasse barnehagedrift etter demografiske endringer i den enkelte barnehage.

- Tilpasning kjøp av programvare:

Sektoren ønsker å redusere og tilpasse kjøp av lisenser og programvare etter gjennomgang av behovet.

- Effekt av barnevernsreform grunnskole:

Kommunen har nå ansvar for ordinære fosterhjem, og det betyr at færre barn og unge vil få fosterhjem utenfor kommunen. Dette betyr at kommunen vil få mindre kostnader med elever som bor i fosterhjem i en annen kommune. Reformen legger vekt på forebygging og tidlig innsats. Dette vil føre til at flere elever får universelle tiltak, og færre elever vil ha behov selekterte og indikerte tiltak. langsiktige besparelser ved å redusere behovet for mer kostbare tiltak senere.

- Tilpasse ramme Læringscenteret:

På grunn av omlegging i IMDis rutine for utbetaling av bl.a. norsktilskudd, som går direkte til Læringscenteret, ligger budsjett 2024 ca 4 millioner for lavt i inntekt. Den forventede inntekten legges riktig i 2025.

Nye tiltak

Gratis 12 timer SFO plass for 3. trinn

Fra august 2024 utvidet regjeringen tilbudet om 12 timer gratis SFO plass, denne gangen for 3. trinn. Ordningen finansieres gjennom økt rammetilskudd til kommunene.

Redusert foreldrebetaling i barnehage

Regjeringen foreslår at maksimalprisen for en barnehageplass blir redusert til 2 000 kroner i måneden fra 1. august 2024. En familie med ett barn i barnehage vil spare 11 000 kroner i året. Familier med to barn i barnehage vil spare 18 700 kroner i året.

Regjeringen foreslår å bevilge om lag 1,6 milliarder kroner til denne satsingen som vil gjøre barnehagen billigere for alle.

Økt driftstilskudd til private barnehager

Tilskuddet til private barnehager blir beregnet ut fra gjennomsnittlige utgifter i de kommunale barnehagene i den enkelte kommune. Beregningen av tilskuddet gjøres på bakgrunn av kommunens regnskap to år tilbake. Det er hensyntatt redusert maksimalpris til 2000 kroner i måneden fra 1. august 2024.

Helse og omsorg

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	883 167	883 167	883 167	883 167
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	708	708	708	708
Lokal lønnsvekst kap. 4	6 117	6 117	6 117	6 117
Sum Tekniske justeringer	6 825	6 825	6 825	6 825
Sum Vedtak forrige periode	-2 314	-3 878	-3 878	-3 878
Sum Budsjettendring i år	47 334	47 334	47 334	47 334
Konsekvensjustert budsjett	51 845	50 281	50 281	50 281
Konsekvensjustert ramme	935 012	933 448	933 448	933 448
Innsparingstiltak				
Reduksjon av tjenestevolum	-9 000	-9 000	-9 000	-9 000
Utprøving av lavere dekningsgrad institusjonsplasser	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Sum Innsparingstiltak	-13 000	-13 000	-13 000	-13 000
Nye tiltak				
Basistilskudd leger, økt sats	1 165	1 165	1 165	1 165
Driftstilskudd fysioterapeuter, økt sats	450	450	450	450
Driftstilskudd Krisesenter	180	180	180	180
Driftstilskudd Legevakt	1 490	1 490	1 490	1 490
Tilskudd fastleger med 0-lister	600	0	0	0
Tilskudd til andre	430	430	430	430
Økonomisk sosialhjelp	8 000	8 000	8 000	8 000
Økt inntekt fra institusjon- og hjemmetjenester	-1 650	-1 650	-1 650	-1 650
Økte kostnader nødnett	175	175	175	175
Sum Nye tiltak	10 840	10 240	10 240	10 240
Nye tiltak og realendringer budsjett	-2 160	-2 760	-2 760	-2 760
Ramme 2025-2028	932 852	930 688	930 688	930 688

Innsparingstiltak

Reduksjon av tjenestevolum

Tiltak fra 2024 som videreføres inn i 2025. I tråd med nasjonale føringer og utfordringer, justerer sektoren tjenestevolumet for å tilpasse seg økonomisk ramme. Sektoren dreier fra heldøgns tjenester til hjemmebaserte tjenester, i henhold til reviderte tildelingskriterier. Omsorgsboliger som på grunn av boligens beskaffenhet endres til tilrettelagt bolig. Etablerte tiltak som hverdagsrehabilitering, dagrehabilitering og kompetansehevende tiltak i hjemmetjenesten skal bidra til at brukergruppen ivaretas. Tiltaket går over noe tid, slik at det er risiko for at tiltaket ikke gir helårseffekt.

Utprøving av lavere dekningsgrad institusjonsplasser

Sektoren har utført en evaluering av tiltak om utprøving av lavere dekningsgrad fra 2024, og kommunedirektør foreslår at tiltaket videreføres i 2025. Leieavtalen for paviljongen løper ut 2027, og ivaretas av sektoren. Paviljongen kan benyttes midlertidig ved rehabilitering av pasientvarslingsystemet ved Sokna omsorgssenter og Austjord behandlingssenter. I tillegg kan paviljongen brukes i en eventuell beredskapssituasjon. Innsparingen er resten av budsjettet til paviljongen

Nye tiltak

Basistilskudd leger, økt sats

Basistilskudd fra kommunen til legen er regulert i avtalen mellom Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), KS og Regionale helseforetak (RHF) og Den norske legeforening (DNLF) (Statsavtalen). Ordinært justeres tilskuddet 1. juli hvert år.

Fra 2023 ble basistilskuddet pasienttilpasset, som innebærer at tilskuddet som følger med hver pasient avhenger av innbyggerens behov for tjenester. Det vil si at leger som blant annet har mange eldre innbyggere, kvinner og innbyggere på listen fra en kommune med lavt utdanningsnivå får mer penger. Anslag for økning i sats, og korrigert for administrasjonsutgifter fra den interkommunale legevakten.

Driftstilskudd fysioterapeuter, økt sats

Årets takstforhandlinger endte med en ramme på 2,74 prosent. Denne satsen gjelder fram til 1. juli 2025. Hva satsen blir andre halvår 2025 er ukjent. Den er spesielt lav i 2024, og har lagt deflator.

Driftstilskudd Krisesenter

Driftstilskudd Krisesenter økes med deflator.

Driftstilskudd Legevakt

Driftstilskudd Legevakt økes med deflator.

Tilskudd fastleger med 0-lister

Ringerike kommune er avhengig av å rekruttere fastleger til ledige hjemler. Kommunedirektør foreslår å gi et engangstilskudd på 300 000 kroner per lege som starter i en hjemmel uten pasienter på listen for å sikre inntekt i oppstartsfasen.

Tilskudd til andre

Gjelder i hovedsak tilskudd til de frivillige organisasjoner som kommunen har inngått partnerskapsavtale med. Justeres i henhold til avtalen, og de fleste justeres med kommunal deflator.

Økonomisk sosialhjelp

Med bakgrunn i utviklingen i økonomisk sosialhjelp i 2024, blant annet knyttet til flyktninger, er det behov for å øke budsjetttrammen til NAV. Utfordringen i økonomisk sosialhjelp er beskrevet i 2. tertialrapport 2024.

Økt inntekt fra institusjon- og hjemmetjenester

Vederlag for opphold i institusjon økes med 5 prosent. Brukerbetaling hjemmetjenester økes ikke, da budsjett 2024 viser seg å være for høyt.

Økte kostnader nødnett

Økte utgifter til nødnett i kommunehelsetjenesten 175 000 kroner.

Helsetjenesten driftsorganisasjon for nødnett HF (HDO) har ansvar for den delen av nødnett som brukes av kommune- og spesialisthelsetjenesten. HDO har i samarbeid med kommune- og spesialisthelsetjenesten anskaffet neste generasjons kommunikasjonsløsning for bruk på legevaktsentraler, AMK og akuttmottak. Ny løsning skal innføres på legevaktsentralene i 2025 og erstatte dagens løsning som ble anskaffet sammen med Nødnett for 15 år siden. Kommunenes kostnader fordeles basert på innbyggertall og delkostnadsnøkkel for kommunehelse.

Teknisk, kultur og idrett

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	244 300	244 300	244 300	244 300
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	182	182	182	182
Justering tilskudd Kultur og idrett	8	8	28	-452
Lokal lønnsvekst kap. 4	1 075	1 075	1 075	1 075
Strøm videreføre på samme nivå	3 000	-1 500	-1 500	-1 500
Sum Tekniske justeringer	4 265	-235	-215	-695
Sum Vedtak forrige periode	-7 314	-2 716	-2 716	-2 716
Sum Budsjettendring i år	8 094	8 244	8 244	8 244
Konsekvensjustert budsjett	5 045	5 293	5 313	4 833
Konsekvensjustert ramme	249 345	249 593	249 613	249 133
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav sektor VPI	-6 800	-6 800	-6 800	-6 800
Sum Innsparingstiltak	-6 800	-6 800	-6 800	-6 800
Nye tiltak				
Hønefoss Arena AS økt husleie	700	700	700	700
IUA - Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning	100	100	100	100
Tiltak for effektivisering av drift	1 500	1 500	1 500	1 500
Sum Nye tiltak	2 300	2 300	2 300	2 300
Nye tiltak og realendringer budsjett	-4 500	-4 500	-4 500	-4 500
Ramme 2025-2028	244 845	245 093	245 113	244 633

Tekniske justeringer

Justering tilskudd Kultur og idrett

Tilskudd til Byjubileum tas ut fra 2028.

Innsparingstiltak

Effektiviseringskrav sektor VPI

Et effektiviseringskrav på 6 prosent vil utgjøre nedtak av ca. 10 årsverk på sektor TKI.

Effektiviseringskravet vil bli fordelt på Eiendom, Vei, park og idrett og Kultur og idrett. Konsekvensen av dette blir et mindre tjenestevolum innenfor disse tjenestene. I tillegg vil vi reforhandle diverse avtaler, robotisere gressklipping og renhold der dette er hensiktsmessig samt ta i bruk ny teknologi, sensorer og lignende.

Nye tiltak

Hønefoss Arena AS økt husleie

Ringerike kommune har siden oppstart i 2015 leid 49,9 prosent av den totale utleietiden i Hønefoss Arena AS, og betaler pt en årlig husleie på 4 990 000 kroner uten mva. Leieavtalen har siden oppstart ikke blitt indeksregulert, men ble allikevel nedjustert med 400 000 kroner den 01.01.2022, og varigheten av den nye leien ble avtalt å gjelde frem til 31.12.2024.

Utleier er som alle andre rammet av den spesielle globale økonomiske utviklingen med høy inflasjon, og dette har ført til raske og høye prisøkninger knyttet til driften, ved siden av høye finanskostnader på grunn av mange og betydelige renteøkninger.

Den samlede leiesummen for Flerbrukshallen fra og med den 01.01.2025 til og med den 31.12.2026 samlet settes til 11 200 000 kroner per år. Leietakers andel av Leiesummen utgjør 49,9 prosent. Utleier vil innen 01.07.2026 gjennomgå grunnlaget for leiesummen og fastsette leiesummen for neste to års periode 2027 og 2028.

Økte husleieutgifter utgjør 700 000 kroner årlig.

IUA - Interkommunalt utvalg mot akutt forurensning

IUA Buskerud skal øke innbyggertilskuddet fra 3,5 kroner per innbygger til 6,5 kroner per innbygger. Det medfører økte utgifter i størrelsesorden 100 000 kroner fra 2025.

Tiltak for effektivisering av drift

Sektoren fått tilført 1,5 millioner kroner på effektivisering av tjenestene, som skal brukes til å ta i bruk ny teknologi, robotisering og energieffektivisering.

Selvkost

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	-102 165	-102 165	-102 165	-102 165
Tekniske justeringer				
Selvkostjustering arealtjenestene HP 2025-2028	-1 038	-1 098	-1 186	-1 283
Selvkostjustering feiing HP 2025-2028	128	602	1 053	-276
Selvkostjustering VARS HP 2025-2028	6 439	5 502	5 653	4 556
Sum Tekniske justeringer	5 528	5 006	5 520	2 996
Sum Vedtak forrige periode	-4 309	-8 660	-13 128	-13 128
Konsekvensjustert budsjett	1 219	-3 654	-7 608	-10 132
Konsekvensjustert ramme	-100 946	-105 819	-109 773	-112 297
Ramme 2025-2028	-100 946	-105 819	-109 773	-112 297

Avsetninger, overføringer

Rammeoversikt

Beløp i 1000

Beskrivelse tiltak	Økonomiplan			
	2025	2026	2027	2028
Vedtatt budsjett	-38 429	-38 429	-38 429	-38 429
Tekniske justeringer				
Justering pensjonskostnader KLP	-989	-1 698	-1 698	-1 698
Justering sentral avsetning lønnsvekst	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Konsesjonskraft justering forventede inntekter	2 000	-1 000	-1 000	-1 000
Pensjonsjustering	0	0	3 000	9 000
Sum Tekniske justeringer	-8 989	-12 698	-9 698	-3 698
Sum Vedtak forrige periode	14 991	28 932	31 280	31 280
Sum Budsjettendring i år	2 381	2 381	2 381	2 381
Konsekvensjustert budsjett	8 383	18 615	23 963	29 963
Konsekvensjustert ramme	-30 046	-19 814	-14 466	-8 466
Nye tiltak				
Ringerike interkommunale legevakt, økning overheadkostnader	-300	-300	-300	-300
Ringerike kirkelige fellesråd økt tilskudd	1 000	1 000	1 000	1 000
Økt integreringstilskudd	-10 000	0	0	0
Sum Nye tiltak	-9 300	700	700	700
Nye tiltak og realendringer budsjett	-9 300	700	700	700
Ramme 2025-2028	-39 346	-19 114	-13 766	-7 766

Tekniske justeringer

Justering sentral avsetning lønnsvekst

Det forventes en lønnsvekst i 2025 på 4,5-5 prosent og en avsetning på 50 millioner kroner vil med stor sannsynlighet ivareta en slik vekst. Budsjettet justeres i tråd med dette.

Nye tiltak

Ringerike interkommunale legevakt, økning overheadkostnader

Revidering og justering i tråd med avtalen om legevaktsamarbeid med andre kommuner medfører noe høyere betaling fra andre kommuner inn i samarbeidet.

Ringerike kirkelige fellesråd økt tilskudd

Ringerike kirkelige fellesråd har levert sitt forslag til budsjett 2025. De ber i utgangspunktet om et tilskudd på 25,44 millioner kroner, men kommunedirektøren vurderer det som realistisk å legge dette tallet noe ned til totalt 25 millioner kroner, som er en økning på 1 million kroner sammenlignet med 2024. Det er usikkerhet i fellesrådets budsjett spesielt rundt strømutfgifter som ser ut til å være satt noe høyt.

Økt integreringstilskudd

Integreringstilskuddet har økt betraktelig siden 2021 etter at flyktningene fra Ukraina ankom Norge. Ringerike har hittil bosatt litt over 400 flyktninger i årene 2022-2024. Totalt integreringstilskudd for 2025 settes til rundt 100 millioner kroner og baserer seg på at Ringerike også i 2025 vil fortsette å ta imot flyktninger på samme nivå som de siste 2-3 årene.

Vedlegg

Tilskuddsliste

I 1000 kr

Sektor	Formål	2025	2026	2027	2028	Kommentar
Administrasjon og fellestjenester	Støtte til politiske partier	80	80	80	80	
Helse og omsorg	Blå Kors Tjenesteproduksjon Ringerike AS	1 043	1 043	1 043	1 043	Driftstilskudd iflg partnerskapsavtale
Helse og omsorg	Fontenehuset	2 200	2 200	2 200	2 200	KS 117/23 Driftstilskudd iflg partnerskapsavtale
Helse og omsorg	Incest-senteret Buskerud	107	107	107	107	Samarbeidsavtale
Helse og omsorg	Hytta Bjerkely	61	61	61	61	FS 54/18
Helse og omsorg	Stiftelsen Kirkens Bymisjon	1 366	1 366	1 366	1 366	Driftstilskudd iflg partnerskapsavtale
Helse og omsorg	Frelsesarmeen	626	626	626	626	Driftstilskudd iflg partnerskapsavtale
Teknisk, kultur og idrett	Sokna fritidsklubb	60	60	60	60	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Tyristrand fritidsklubb	60	60	60	60	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Buskerudmuseet	525	525	525	525	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Kistefosmuseet	350	500	520	540	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Ringerike idrettsråd	20	20	20	20	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Stiftelsen Ringerike kultursenter	3 970	3 970	3 970	3 970	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Ringerike og Hole Røde Kors	350	350	350	350	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Stiftelsen Positiv Oppvekst	840	840	840	840	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Dronning Tyra	50	50	50	50	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv

Handlingsprogram 2025-2028

Teknisk, kultur og idrett	Ringeriksbadet tilskudd	1 300	1 300	1 300	1 300	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Skiforeningen	400	400	400	400	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv inkludert sanitæranlegg
Teknisk, kultur og idrett	Skjøtsel Pilgrimsleden	24	24	24	24	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Ringerike musikkråd	20	20	20	20	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Tilskudd 1. mai komite	30	30	30	30	Faste driftstilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Frivilligsentralen	1 322	1 322	1 322	1 322	Driftstilskudd jf partnerskapsavtale. 85 000 kroner er avsatt til kjøregodtgjørelse etter regning. Statstilskuddet kommer i tillegg
Teknisk, kultur og idrett	Tilskudd til fordeling av HOK	735	735	735	735	Søkbare tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Arrangementstilskudd	200	200	200	200	Søkbare tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Driftstilskudd, kultur- og idrettslag	525	525	525	525	Søkbare tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Skiløyper	300	300	300	300	Søkbare tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Partnerskapsavtaler Kultur og idrett	150	150	150	150	Tidsbegrensede tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Byjubileum	500	500	500	500	Tidsbegrensede tilskudd kultur, idrett og friluftsliv
Teknisk, kultur og idrett	Røssholmstranda	70	70	70	70	Driftstilskudd. Avtale inngått med Røde Kors i 2016
		17 284	17 434	17 454	16 974	

